

กสม. ๓

ข้อเสนอแนะ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

ข้อเสนอแนะ ที่ ๗-๘/๒๕๖๖

เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนผ่านไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ตามคำร้องที่ ๒๒๐/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ และคำร้องที่ ๑๑๐/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ กล่าวอ้างว่า สื่อมวลชนได้นำเสนอเหตุการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และบุคคลในครอบครัว เช่น กรณีพ่อเลี้ยงอายุ ๓๑ ปี ทำร้ายร่างกายลูกเลี้ยง ซึ่งเป็นเด็กชายอายุ ๘ ปี ด้วยการมัดแล้วเขียนด้วยสายไฟ และบังคับให้กินปัสสาวะของตัวเองแล้วเตะซ้ำ ทำให้ร่างกายของเด็กบอบช้ำหนัก และเสียชีวิตในเวลาต่อมาที่โรงพยาบาลหนองแค อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี และกรณีนางสาวเอ (ผู้เสียหาย) อายุ ๒๙ ปี ก่อเหตุฆ่าตัวตายด้วยการรับประทานยาเบื่อหนู เพื่อเรียกร้องความยุติธรรมให้ตนเองหลังจากศาลฎีกามีคำพิพากษายกฟ้องคดีที่ผู้เสียหายร้องทุกข์ขอให้ดำเนินคดีกับพี่ชาย ซึ่งก่อเหตุข่มขืนผู้เสียหายเมื่อปี ๒๕๖๒ เป็นต้น เหตุการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในสังคมไทย โดยเป็นผลสืบเนื่องจากเหตุปัจจัยดังต่อไปนี้

๑.๑ การไม่มีกลไกติดตามครอบครัวที่มีสัญญาณการใช้ความรุนแรง เพื่อเข้าแทรกแซงและป้องกันความรุนแรงได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ซึ่งจำเป็นต้องเชื่อมโยงกับอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) หรืออาสาสมัครชุมชนประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อเข้าเยี่ยมบ้าน หากพบสัญญาณว่า /จะเกิดความ...

จะเกิดความรุนแรงในครอบครัว อาจส่งต่อนักสังคมสงเคราะห์เข้าไปดำเนินการมาตรการป้องกันแก้ไข ความเสี่ยง โดยเข้าแทรกแซงก่อนการใช้ความรุนแรงในครอบครัวหรือส่งต่อความรับผิดชอบให้แก่พนักงาน เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ พระราชบัญญัติคุ้มครอง ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นต้น

๑.๒ กลไกจำแนกและคัดกรองผู้มีปัญหาสุขภาพจิตตามพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะติดตามเฝ้าระวังผู้มีปัญหาสุขภาพจิตในระดับชุมชน และไม่มี แผนงานให้ อสม. ในระดับชุมชนเยี่ยมบ้านเพื่อค้นหาบุคคลผู้มีปัญหาสุขภาพจิตที่อาจก่ออันตรายแก่ ตนเองหรือผู้อื่น เพื่อส่งต่อความรับผิดชอบให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบกับไม่มีระบบติดตามผู้ป่วยที่รักษาตัวที่บ้านให้รับประทานยาและพบแพทย์หรือนักจิตวิทยาคลินิกอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้มีปัญหาสุขภาพจิตก่ออันตรายแก่ตนเองหรือผู้อื่นได้

๑.๓ กรณีคดีที่เข้าข่ายความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ผู้เสียหายต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพตามมาตรา ๑๐ แห่ง พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ สามารถกำหนดวิธีการคุ้มครองและป้องกันภาวะวิกฤติ (Crisis Intervention) และการปฐมพยาบาลทางใจ (Psychological First Aid: PFA) เพื่อประเมินสภาพจิตใจ และป้องกันไม่ให้ผู้เสียหายฆ่าตัวตาย อีกทั้งอาจขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้เสียหายได้อีกด้วย

๑.๔ กลไกคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดมาตรการรองรับการบังคับใช้กฎหมาย เช่น การกำหนดให้มีพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเต็มเวลา กระจายอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลไกการรายงานให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามกฎหมายบัญญัติเช่นเดียวกับการที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติจ่ายคดีอาญาให้พนักงานสอบสวนในท้องที่ สอบสวนคดีตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นต้น

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้ร้องจึงประสงค์ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีข้อเสนอแนะไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาดังต้นอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ที่ประชุม กสม. จึงมีมติในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๑๘/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ให้ศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ หรือคำสั่งใด เพื่อให้ สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) และมาตรา ๔๒

๒. การดำเนินการ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ศึกษาข้อเท็จจริง บทบัญญัติของกฎหมาย พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน บทความ เอกสาร งานวิจัย และความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านสิทธิของกลุ่มเปราะบาง เด็ก สตรี ผู้พิการ ผู้สูงอายุ และการเลือกปฏิบัติ หน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม บุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณา ดังนี้

๒.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ หนังสือกรมกิจการเด็กและเยาวชน ด่วนที่สุด ที่ พม ๐๓๐๔/๑๒๖๓๓ ลงวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๔ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๒ หนังสือกรมสุขภาพจิต ที่ สธ ๐๘๕๑/๓๔๑ ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๔ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๓ หนังสือกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ที่ พม ๐๕๐๕/๑๙๙ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๔ หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๒๑๑.๔/๖๒๐๙ ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๕ คู่มือกฎหมายว่าด้วยความรุนแรงเกี่ยวกับครอบครัวและการดำเนินงานตามกฎหมาย บทวิเคราะห์สำหรับประเทศในภูมิภาคอาเซียนตามมาตรฐานสากลและการปฏิบัติที่ดี โดย องค์การเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและเพิ่มพลังของผู้หญิงแห่งสหประชาชาติ (UN Women)

๒.๑.๖ คู่มือการปฏิบัติงานของหน่วยงานในการช่วยเหลือคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดย กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๒.๑.๗ หนังสือการพยาบาลสตรีที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว โดย รศ. ดร. เกสรดา ศรีพิชญากุล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๒.๑.๘ หนังสือบทเรียนชีวิตคู่ โดย นภามน รุ่งวิฑู เรียบเรียงจากรายงานวิจัยการดำเนินคดีหญิงฆ่าสามี อันสืบเนื่องมาจากความรุนแรงในครอบครัว โดย พวงทอง เครือมั่งกร และคณะ หน่วยจัดการความรู้ความรุนแรงในครอบครัว คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี

๒.๑.๙ รายงานการศึกษา การใช้ชุมชนเป็นฐานในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงต่อสตรีและบุคคลในครอบครัว: ต่อยอดฐานเดิมและเสริมสร้างฐานใหม่ จัดทำโดย กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปี ๒๕๖๓

๒.๑.๑๐ รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว สำหรับการรายงานตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ประจำปี ๒๕๖๐-๒๕๖๒ จัดทำโดย กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

/๒.๒ การรับฟัง...

๒.๒ การรับฟังความเห็น

๒.๒.๑ การประชุมรับฟังความคิดเห็นในประเด็นตามคำร้องที่ ๒๒๐/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๒.๒ การประชุมรับฟังความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิทธิของกลุ่มเปราะบาง เด็ก สตรี ผู้พิการ ผู้สูงอายุ และการเลือกปฏิบัติของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในประเด็นตามคำร้องที่ ๒๒๐/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๕ และวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๕ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๒.๓ การเสวนาวิชาการออนไลน์ “สังคมไทยยุติความรุนแรงต่อเด็กได้อย่างไร” จัดโดย กรมกิจการเด็กและเยาวชน ร่วมกับมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก และเครือข่ายสิทธิเด็กประเทศไทย เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

๒.๒.๔ การเสวนาวิชาการ หัวข้อ “ร่วมสร้างสังคมที่ปราศจากความรุนแรงในครอบครัว” ในงานวันสิทธิมนุษยชนสากล จัดโดย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ร่วมกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (The Office of the High Commissioner for Human Rights: OHCHR) ประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) ประเทศไทย และภาคีเครือข่าย เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๕ ณ หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

๒.๒.๕ การประชุมวิชาการและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “เสียงที่คนอื่นไม่ได้ยิน : ประชากรกลุ่มเฉพาะ” ครั้งที่ ๒ ห้องย่อย ๘: เสียงสะท้อนสถานการณ์ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและข้อเสนอแนะต่อภาครัฐ จัดโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ณ อิมแพค ฟอรัม เมืองทองธานี เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

๒.๒.๖ การประชุมออนไลน์ติดตามความก้าวหน้าการจัดความรุนแรงต่อเด็กในประเทศไทยและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และแผนปฏิบัติการว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อเด็กในภูมิภาคอาเซียน พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๖ จัดโดย กรมกิจการเด็กและเยาวชน ร่วมกับมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและเครือข่ายสิทธิเด็กประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

๒.๒.๗ การสัมมนาเพื่อรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นในประเด็นการแก้ไขปัญหความรุนแรงในครอบครัว (ภาคประชาสังคม) จัดโดย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๖ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๒.๘ การสัมมนาเพื่อรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นในประเด็นการแก้ไขปัญหความรุนแรงในครอบครัว (ภาครัฐ) จัดโดย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๖ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๓ หลักกฎหมายและมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง

- ๒.๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
- ๒.๓.๒ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖
- ๒.๓.๓ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐
- ๒.๓.๔ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. ๒๕๖๒
- ๒.๓.๕ พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑
- ๒.๓.๖ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓
- ๒.๓.๗ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- ๒.๓.๘ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child: CRC)
- ๒.๓.๙ อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women: CEDAW)
- ๒.๓.๑๐ ปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี (Declaration on the Elimination of Violence Against Women: DEVAW)
- ๒.๓.๑๑ ปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรีและการขจัดความรุนแรงต่อเด็กในอาเซียน (Declaration on the Elimination of Violence Against Women and Elimination of Violence Against Children in ASEAN)

๓. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาข้อเท็จจริง บทบัญญัติของกฎหมาย พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน บทความ เอกสาร งานวิจัย และความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านสิทธิของกลุ่มเปราะบาง เด็ก สตรี ผู้พิการ ผู้สูงอายุ และการเลือกปฏิบัติ หน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม บุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว มีความเห็น ดังนี้

๓.๑ มาตรฐานทางกฎหมายระหว่างประเทศ (International Legal Standards)

๓.๑.๑ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ ๒ วรรค ๒ กำหนดว่า รัฐภาคีจะดำเนินการที่เหมาะสมทั้งปวง เพื่อที่จะประกันว่าเด็กได้รับการคุ้มครองจากการเลือกปฏิบัติ หรือการลงโทษในทุกรูปแบบ บนพื้นฐานของสถานภาพ กิจกรรมความคิดเห็นที่แสดงออก หรือความเชื่อของบิดามารดา ผู้ปกครองตามกฎหมาย หรือสมาชิกในครอบครัวของเด็ก

๓.๑.๒ อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบได้กำหนดบรรทัดฐานและมาตรฐานในเรื่องการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิง ความเสมอภาคเชิงผลลัพธ์ และพันธสัญญาของรัฐ ซึ่งต้องดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้มีการเคารพ คุ้มครอง และทำให้ผู้หญิงได้ใช้สิทธิที่เสมอภาคกับชาย อีกทั้งประกันว่าจะไม่มีการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงในกฎหมายใด ๆ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม และผู้หญิงจะได้รับการคุ้มครองจากการถูกเลือกปฏิบัติ รวมทั้งจัดการความไม่เสมอภาคระหว่างเพศ

/และเหมารวม...

และเหมารวมเกี่ยวกับความเป็นหญิงความเป็นชาย ซึ่งเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในกฎหมาย โครงสร้างทางสังคม สถาบันต่าง ๆ และปัจเจกบุคคลมาอย่างยาวนาน

นอกจากนี้ ข้อเสนอแนะทั่วไป ลำดับที่ ๑๙ ของคณะกรรมการว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี (คณะกรรมการ CEDAW) ค.ศ. ๑๙๙๒ ตีความคำว่า “การเลือกปฏิบัติ” ในข้อ ๑ ของอนุสัญญานี้ ให้รวมถึงความรุนแรงที่เกิดจากฐานคิดเรื่องเพศภาวะว่าเป็นความรุนแรงที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้หญิงด้วยเหตุที่เป็นเพศหญิง หรือเป็นความรุนแรงที่มีผลกระทบต่อผู้หญิงอย่างไม่เป็นธรรม รวมถึงการกระทำที่ทำให้เสียหายเป็นอันตรายทางกาย ทางจิต และทางเพศ การข่มขู่ บังคับ และการลิดรอนเสรีภาพอื่น ๆ ความรุนแรงจากฐานคิดเรื่องเพศภาวะอาจเป็นการละเมิดอนุสัญญา ไม่ว่าบทบัญญัตินั้น ๆ จะกล่าวถึงความรุนแรงไว้อย่างชัดแจ้งหรือไม่ก็ตาม^๒

๓.๑.๓ ปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี ข้อ ๒ ระบุว่า ความรุนแรงต่อสตรี หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่เป็นความรุนแรงที่เกิดจากอคติทางเพศ ซึ่งเป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานแก่สตรี รวมทั้งการขู่เข็ญ คุกคาม กีดกันเสรีภาพทั้งในที่สาธารณะและในชีวิตส่วนตัว

๓.๒ บทบัญญัติของกฎหมายไทย

๓.๒.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘ บัญญัติให้บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย และมาตรา ๓๑ บัญญัติว่ารัฐมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาสให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด ฟื้นฟูและเยียวยาผู้ถูกกระทำดังกล่าว

๓.๒.๒ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๒๒ บัญญัติให้การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใด ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ และไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

๓.๒.๓ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓ บัญญัติให้ความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง การกระทำใด ๆ โดยมีมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับ หรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม ให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ แต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท

ทั้งนี้ บุคคลในครอบครัว หมายความว่า คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใด ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

/อนึ่ง...

^๒ คู่มือกฎหมายว่าด้วยความรุนแรงเกี่ยวกับครอบครัวและการดำเนินงานตามกฎหมาย บทวิเคราะห์สำหรับประเทศในภูมิภาคอาเซียนตามมาตรฐานสากลและการปฏิบัติที่ดี. ๒๕๖๒. องค์การเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและเพิ่มพลังของผู้หญิงแห่งสหประชาชาติ (UN Women).

อนึ่ง ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ที่พบเห็น หรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อให้เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุ หรือจัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ และขอรับคำปรึกษาจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ตลอดจนจัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องทุกข์ดำเนินคดี หรือเป็นผู้ร้องทุกข์แทนถ้าผู้นั้นไม่อยู่ในวิสัยหรือโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง

นอกจากนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว โดยให้มีอำนาจออกคำสั่งใด ๆ ได้เท่าที่จำเป็นและสมควร เช่น การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะ การออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าไปใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว ตลอดจนการกำหนดวิธีการดูแลบุตร^๓

๓.๓ ข้อมูลเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทย

จากข้อมูลสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กระทรวง พม.) โดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ตามระบบฐานข้อมูลความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว www.violence.in.th ซึ่งบันทึกโดย

/เจ้าหน้าที่...

^๓ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๕ ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ที่พบเห็น หรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

การแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง เมื่อได้กระทำโดยสุจริต ย่อมได้รับความคุ้มครอง และไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง

มาตรา ๖ การแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕ อาจกระทำโดยวาจา เป็นหนังสือ ทางโทรศัพท์ วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใด

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือได้รับแจ้งตามมาตรา ๕ แล้วให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุ เพื่อสอบถามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้น เกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้ง รวมทั้งให้มีอำนาจจัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ และขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดี ให้จัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้นั้นไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเองให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้

มาตรา ๑๐ ในการดำเนินการตามมาตรา ๘ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว ไม่ว่าจะมีการร้องขอจากบุคคลดังกล่าวหรือไม่ โดยให้มีอำนาจออกคำสั่งใด ๆ ได้เท่าที่จำเป็นและสมควร ซึ่งรวมถึงการให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะ การออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าไปใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว ตลอดจนการกำหนดวิธีการดูแลบุตร

เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดทั่วประเทศ และศูนย์ปฏิบัติการป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว สค. สำหรับใช้ประมวลผลข้อมูลเชิงสถิติที่แสดงข้อมูลทั้งที่เป็นคดีและที่ไม่เป็นคดีรวมถึงจำนวนคดีที่เข้าสู่กระบวนการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยจำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ช่วงอายุ ประเภท สาเหตุ สถานที่เกิดเหตุ และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ปรากฏว่า

- ตั้งแต่ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๕ มีผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยปี ๒๕๖๕ มีการร้องเรียนในระบบ ๑,๕๕๐ ราย สาเหตุส่วนใหญ่มาจากยาเสพติด รองลงมาเป็นการตีมสุมรา และความหึงหวง

- ขณะที่สถิติของศูนย์พึ่งได้ กระทรวงสาธารณสุข มีผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับบริการประมาณ ๑๕,๐๐๐ ราย ผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงมากที่สุดเป็นเพศหญิงประมาณ ๑๒,๐๐๐ ราย รองลงมาเป็นเพศชาย ประมาณ ๑,๒๐๐ ราย และบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ประมาณ ๗๐ ราย

- โดยมีค่าเฉลี่ยผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอยู่ที่ ๔๔ รายต่อวัน ลักษณะของความรุนแรงที่พบมีทั้งความรุนแรงต่อร่างกาย การทำร้ายจิตใจ การล่วงละเมิดทางเพศ การละเลยทอดทิ้ง การล้อลวง และการแสวงประโยชน์

๓.๔ สภาพปัญหาของการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัว

๓.๔.๑ ปัญหาความซ้ำซ้อนและความไม่พร้อมของกลไกป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัว

มีกลไกป้องกันและแก้ไขปัญหาค้างตันจำนวนมากและอยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน ทั้งในระดับส่วนกลาง ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่นหรือชุมชน จำแนกได้ดังนี้

๑) กลไกที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวง พม.

(๑) บ้านพักเด็กและครอบครัว มีบทบาทหน้าที่ช่วยเหลือและประสานงานเชิงบูรณาการในลักษณะทีมสหวิชาชีพ พร้อมให้คำปรึกษา แนะนำ หรือร้องทุกข์กล่าวโทษต่อผู้กระทำความผิด พร้อมให้บริการที่พักและปัจจัยสี่เพื่อช่วยเหลือฉุกเฉินเบื้องต้น

(๒) ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) เป็นองค์กรภาคประชาชนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางและกลไกเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาคความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และบุคคลในครอบครัว รวมถึงประสานส่งต่อให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนให้คำแนะนำและส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ครอบครัว บริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ซึ่งได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ และใช้กระบวนการประชาคมขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน โดยมีหน่วยงานสนับสนุน ได้แก่ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคง

/ของมนุษย์...

ของมนุษยจังหวัด (สำนักงาน พมจ.) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สาธารณสุขจังหวัด ศึกษาธิการจังหวัด แรงงานจังหวัด ทีมสหวิชาชีพจังหวัด ในปี ๒๕๖๕ มี ศพค. ทุกจังหวัดทั่วประเทศ รวม ๗,๑๔๙ แห่ง

(๓) ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ระดับตำบล (ศปก.ต.) เป็นองค์กรภาคประชาชนระดับตำบลที่บริหารจัดการในรูปแบบคณะทำงาน มีบทบาทเป็นศูนย์กลางการเฝ้าระวัง ป้องกัน และช่วยเหลือเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวเบื้องต้น รวมทั้งประสานส่งต่อทีมสหวิชาชีพ โดยโครงสร้างของ ศปก.ต. ประกอบด้วย ศพค. ซึ่งมีภาคประชาชน สหวิชาชีพระดับจังหวัด เช่น ตำรวจ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษยจังหวัด บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัด ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง โรงพยาบาลจังหวัด ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด เป็นต้น และสหวิชาชีพระดับตำบล เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) โรงเรียน ฯลฯ รวมอยู่ด้วย

(๔) ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ระดับจังหวัด ณ สำนักงาน พมจ. สำหรับกรุงเทพมหานคร ศูนย์ดังกล่าวตั้งอยู่ที่กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว โดยมีเจ้าหน้าที่จ้างเหมาบริการอยู่ในสำนักงาน พมจ. ทั้ง ๗๖ จังหวัด จังหวัดละ ๑ คน ปฏิบัติงานร่วมกับสหวิชาชีพในการดำเนินการตามกระบวนการช่วยเหลือคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

(๕) ศูนย์ช่วยเหลือสังคมตำบล ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการเพื่อบูรณาการความร่วมมือจากหน่วยงานภายใต้กระทรวง พม. และหน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่ โดยมีองค์กรภาคประชาชน และเครือข่ายพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ เข้าร่วมดำเนินการ โดยเริ่มนำร่องแล้วใน ๒๖ จังหวัด แต่ยังมีข้อจำกัดด้านอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นลูกจ้างเหมาบริการเป็นรายปี

(๖) ศูนย์ช่วยเหลือสังคม (One Stop Crisis Center: OSCC) และสายด่วน ๑๓๐๐ ซึ่งได้ขยายคู่สายไปยังจังหวัดโดยติดตั้งที่บ้านพักเด็กและครอบครัวทุกจังหวัด และเพิ่มจุดคู่สายที่สำนักงาน พมจ. ทุกจังหวัด โดยมีเจ้าหน้าที่และนักสังคมสงเคราะห์ส่วนกลางอยู่เวรพร้อมรับสายตลอด ๒๔ ชั่วโมง ส่วนระดับจังหวัดจะทำงานรูปแบบ One Home โดยหน่วยงานที่อยู่ในสังกัดกระทรวง พม. ทั้งหมดจะสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันรับสาย และออกไปให้ความช่วยเหลือตามที่ได้รับแจ้งเหตุ รวมทั้งการแจ้งเหตุผ่านระบบ “เพื่อนครอบครัว” ในแอปพลิเคชันไลน์

ทั้งนี้ แม้กระทรวง พม. จะกำหนดให้มี ศพค. และ ศปก.ต. เป็นกลไกสำคัญในการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อเชื่อมโยงการทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ร่วมกับท้องถิ่นหรือชุมชน สหวิชาชีพ หน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชน โดยให้หน่วยงานระดับท้องถิ่นทำหน้าที่เป็นหน่วยงานสนับสนุนและดำเนินการ แต่การเข้าร่วมจัดตั้ง ศพค. และ ศปก.ต. ต้องเกิดจากความสมัครใจของหน่วยงานนั้น ๆ ประกอบกับต้องใช้งบประมาณของท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนกลไกดังกล่าว ทำให้หน่วยงานท้องถิ่นที่ไม่มีความพร้อมด้านองค์ความรู้ งบประมาณ และบุคลากร

/ไม่ประสงค์...

ไม่ประสงค์เข้าร่วมจัดตั้งกลไกดังกล่าว อีกทั้งหน่วยงานที่อยู่ในสังกัดกระทรวง พม. ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนและประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานท้องถิ่นเข้าร่วมกลไกดังกล่าวก็ประสบปัญหาด้านงบประมาณและบุคลากรเช่นเดียวกัน ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานและการขับเคลื่อนนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ การไม่มีฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ทำให้การจัดเก็บข้อมูลเชิงสถิติเกี่ยวกับเหตุการณ์และจำนวนผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของแต่ละหน่วยงานไม่ตรงกันและไม่สอดคล้องกับสภาพความจริงที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจัดสรรงบประมาณ การกำหนดกรอบอัตราค่าจ้าง และการขับเคลื่อนนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหามหาความรุนแรงในครอบครัวในทางปฏิบัติอีกด้วย

๒) กลไกที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงสาธารณสุข

(๑) ศูนย์พึ่งได้ จัดตั้งครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๔๓ ปัจจุบันมี ๑๐,๖๑๑ แห่งในโรงพยาบาลและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทั่วประเทศ ทำหน้าที่ให้บริการช่วยเหลือเด็ก สตรี และผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยทีมสหวิชาชีพในรูปแบบครบวงจร ตั้งแต่การรับแจ้งเหตุ การคัดกรอง การตรวจวินิจฉัย การรักษาพยาบาล การส่งเสริมป้องกันโรค การดูแลด้านความปลอดภัย การประเมินด้านจิตใจเพื่อช่วยเหลือในภาวะวิกฤต การประสานและให้คำแนะนำด้านกฎหมาย ส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยเหลือด้านสังคมสงเคราะห์ ให้คำปรึกษา ฟันฟู เยียวยาสภาพจิตใจ ติดตามเยี่ยมบ้านและประเมินผลเด็ก สตรี และผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ทั้งนี้ ได้กำหนดให้มีมาตรฐานในกระบวนการปฏิบัติงาน (Standard Operating Procedure: SOP) และจัดอบรมให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของศูนย์พึ่งได้เป็นประจำทุกปี

(๒) สายด่วนสุขภาพจิต ๑๓๒๓ สำหรับแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับผู้มีปัญหาสุขภาพจิต ซึ่งมีการนำส่งเข้าสู่กระบวนการดูแล และบูรณาการกับศูนย์ช่วยเหลือสังคม เพื่อดูแลเด็กที่ถูกทำร้าย รวมทั้งบูรณาการร่วมกับระบบการแพทย์ฉุกเฉิน สายด่วน ๑๖๖๙ ซึ่งสามารถแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับผู้มีปัญหาสุขภาพจิต เพื่อนำส่งผู้ป่วยให้ได้รับการดูแลอย่างรวดเร็ว ซึ่งหากพบว่าเป็นผู้ป่วยจิตเวช หรือผู้ป่วยเกี่ยวกับสุราหรือยาเสพติด จะต้องประเมินว่ามีความเสี่ยงที่จะก่อความรุนแรง หรือเป็นผู้ป่วยจิตเวชที่มีความเสี่ยงสูงต่อการก่อความรุนแรง (Serious Mental Illness With High Risk to Violence: SMI-V) หรือไม่ เพื่อให้การรักษาตามระบบต่อไป

๓) กลไกที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทย

(๑) ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดหรืออำเภอ มีหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนของประชาชน รวมถึงปัญหาความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และบุคคลในครอบครัว โดยจะตรวจสอบข้อเท็จจริง และปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือ บูรณาการ ประสานการปฏิบัติ และส่งต่อเรื่องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป

/(๒) พนักงาน...

(๒) พนักงานฝ่ายปกครอง มีอำนาจจับกุมตัวผู้กระทำความผิด สืบสวนคดีอาญา ร้องขอออกหมายค้นหรือหมายจับ เพื่อพบและช่วยเหลือบุคคลซึ่งถูกทำร้าย หน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และมีอำนาจยื่นคำขอต่อศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อออกคำสั่งมิให้กระทำการทารุณกรรมเด็ก รวมทั้งต้องให้การสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก และรับรายงานกรณีปรากฏชัดหรือน่าสงสัยว่าเด็กถูกทารุณกรรมหรือเจ็บป่วย เนื่องจากผู้ปกครองตกอยู่ในสภาพที่ไม่อาจให้การอุปการะ เลี้ยงดู อบรม สั่งสอน และพัฒนาเด็กได้ หรือกระทำการใดอันน่าจะเกิดอันตรายต่อสวัสดิภาพหรือขัดขวางต่อความเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็ก ทั้งยังสามารถส่งตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวซึ่งมีพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่าจะมีลักษณะเป็นบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตที่มีภาวะอันตรายต่อตนเอง ผู้อื่นหรือสังคม หรือจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษาไปยังสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานบำบัดรักษาต่อไป^๔

(๓) ผู้ปกครองท้องที่ มีหน้าที่อำนวยความสะดวกและเป็นธรรมและรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยแก่ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ที่รับผิดชอบ^๕

(๔) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีภารกิจคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ไม่ว่าเด็กจะมีผู้ปกครองหรือไม่ก็ตาม พร้อมทั้งประสานความร่วมมือกับกระทรวง พม. ในการประชาสัมพันธ์แอปพลิเคชัน "คุ้มครองเด็ก" มุ่งร่วมกันเป็นเครือข่ายคุ้มครองเด็กและเยาวชน ด้วยการเฝ้าระวัง แจ้งเหตุ และประสานส่งต่อการช่วยเหลือเด็กและเยาวชน

๓.๔.๒ ปัญหาด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

การป้องกันและแก้ไขปัญหาคาความรุนแรงในครอบครัวเป็นหน้าที่และอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในหลายภาคส่วน ซึ่งจะต้องร่วมมือกันทำงานในรูปแบบบูรณาการอย่างเป็นระบบ แต่ในทางปฏิบัติยังประสบปัญหาและข้อจำกัดหลายประการ ดังนี้

๑) พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ มีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับปริมาณงาน ปัจจุบันมีจำนวนประมาณ ๑,๕๐๐ คนทั่วประเทศ ซึ่งอยู่ในสังกัดหลายหน่วยงาน เช่น กระทรวง พม. กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย ฯลฯ ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งแม้จะกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่

/ผู้ถูกกระทำ...

^๔ พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๔ กำหนดให้เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจได้รับแจ้งหรือพบบุคคลซึ่งมีพฤติการณ์อันน่าเชื่อว่าบุคคลนั้นมีภาวะอันตรายหรือมีความจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษา ให้ดำเนินการนำตัวบุคคลนั้นไปยังสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานบำบัดรักษาซึ่งอยู่ใกล้โดยไม่ชักช้า เพื่อรับการตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการเบื้องต้น ทั้งนี้ โดยจะมีผู้รับดูแลบุคคลดังกล่าวไปด้วยหรือไม่ก็ได้

^๕ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ กำหนดให้นายมให้ผู้ปกครองท้องที่ ได้แก่ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบลเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง มีหน้าที่อำนวยความสะดวกและเป็นธรรมและรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยแก่ราษฎรในหมู่บ้าน

ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว แต่แทบไม่ปรากฏว่ามีการดำเนินการเพื่อป้องกันหรือยับยั้งเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวแต่อย่างใด ส่วนใหญ่จะใช้ช่องทางการร้องขอให้ศาลออกคำสั่งบรรเทาทุกข์ชั่วคราวตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓^๖

๒) เจ้าหน้าที่และบุคลากรของกระทรวง พม. มีจำนวนไม่เพียงพอต่อปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย ประกอบกับความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และบุคคลในครอบครัวเป็นปัญหาที่มีความละเอียดอ่อน จำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์และเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน แต่ปรากฏว่ายังมีข้อจำกัดด้านบุคลากร โดยเฉพาะในศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับจังหวัด ซึ่งตั้งอยู่ที่สำนักงาน พมจ. ทั้ง ๗๖ จังหวัด มีเจ้าหน้าที่ลูกจ้างเหมาบริการเพียงจังหวัดละ ๑ คน ไม่ได้รับสวัสดิการ ไม่มีโอกาสก้าวหน้าทางอาชีพ และต้องรับความเสี่ยงจากการปฏิบัติงานด้วยตนเอง ทำให้ขาดความมั่นคงและแรงจูงใจในการทำงาน ส่งผลให้ต้องสลับสับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่บ่อยครั้ง อีกทั้งแม้จะมีการขึ้นทะเบียน อพม. ไว้จำนวนมาก แต่ไม่มีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานดังกล่าว

๓) เจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นหน่วยงานให้ความช่วยเหลือแห่งแรกที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและคนทั่วไปนึกถึง ประสบปัญหาขาดแคลนพนักงานสอบสวนหญิง และมักพยายามประนีประนอมหรือไกล่เกลี่ยให้ยอมความ อีกทั้งการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจบางส่วน โดยเฉพาะพนักงานสอบสวน กลับกลายเป็นการกระทำความรุนแรงซ้ำ เนื่องจากการมีอคติหรือขาดความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่มีความละเอียดอ่อนและซับซ้อน

๔) ผู้ปกครองท้องที่ เจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่นหรือชุมชน และภาคประชาชน ซึ่งมีความใกล้ชิดกับประชาชน เช่น ผู้นำชุมชน อสม. อพม. ฯลฯ บางส่วนไม่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับกลไกป้องกันและแก้ไขความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และบุคคลในครอบครัว อีกทั้งไม่ได้รับการอบรมหรือฝึกทักษะจัดการกับปัญหาดังกล่าว ประกอบกับไม่มีมาตรการคุ้มครอง ป้องกัน และมอบอำนาจที่ชัดเจน จึงต้องรับความเสี่ยงในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง และขาดกลไกรักษาความลับของผู้แจ้งเหตุ ทำให้ผู้นำชุมชน อสม. และ อพม. ไม่กล้าที่จะเข้าไปคุ้มครอง ป้องกัน ยับยั้ง และแก้ไขปัญหาอย่างทันท่วงที

๕) เจ้าหน้าที่และบุคลากรด้านสาธารณสุขบางส่วนยังไม่มีความเข้าใจหรือขาดความละเอียดอ่อนในการให้บริการแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เช่น การประเมิน

/สถานการณ์...

^๖ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

มาตรา ๑๗๒ ผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีสิทธิร้องขอให้ศาลเยาวชนและครอบครัวที่ตนมีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนาหรือศาลที่มูลเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นออกคำสั่งกำหนดมาตรการ หรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้

ในกรณีที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่อยู่ในสภาพหรือวิสัยที่จะร้องขอตามวรรคหนึ่งได้ ญาติ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ พนักงานเจ้าหน้าที่ องค์การซึ่งมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย หรือองค์การซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ครอบครัว หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหายจะกระทำการแทนก็ได้

สถานการณ์ว่าเด็ก สตรี หรือบุคคลในครอบครัวที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงอาจมีแนวโน้มบาดเจ็บสาหัส หรือถึงแก่ชีวิตได้ หากต้องกลับไปเผชิญกับผู้กระทำความรุนแรงอีกครั้ง การมองว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัว มากกว่าที่จะมองว่าเป็นสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายและสิทธิด้านสุขภาพที่ต้องได้รับการปกป้องและคุ้มครอง เป็นต้น

๓.๔.๓ ปัญหาด้านกฎหมายและนโยบายของรัฐ

แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยเฉพาะพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งกำหนดให้เด็ก สตรี และบุคคลในครอบครัวมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ เพื่อป้องกันการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ตลอดจนมีสิทธิได้รับการบำบัด ฟื้นฟู และเยียวยาหากถูกกระทำดังกล่าว แต่การที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ตราขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยใช้แนวทางที่แตกต่างจากการดำเนินคดีทางอาญา คือ เน้นให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสดังกล่าว และยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำ เพื่อรักษาความสัมพันธ์อันดีและความมั่นคงของสถาบันครอบครัว ทั้งยังกำหนดให้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดอันยอมความได้ โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลตั้งผู้ประนีประนอม เพื่อให้คำปรึกษาช่วยเหลือไกล่เกลี่ยให้อยอมความ หรือมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลใดช่วยเหลือไกล่เกลี่ยให้อยอมความกันได้^๙ จึงไม่เกินไปเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรง สมควรพิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายฉบับดังกล่าวให้สามารถปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๓.๔.๔ ปัญหาทัศนคติของคนในสังคม

ความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่ไม่เพียงส่งผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง แต่ยังส่งผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ เพราะอาจนำไปสู่ปัญหาสังคมอื่น ๆ เช่น การล่วงละเมิดหรือการคุกคามทางเพศ การทะเลาะ

/ทอดทิ้ง...

^๙ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๔ ผู้ใดกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว ผู้ที่กระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ให้ความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ไม่ลบล้างความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น หากการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๔๕ ด้วย ให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้

มาตรา ๑๕ ไม่ว่าการพิจารณาคดีการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกัน โดยมุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ

มาตรา ๑๖ เพื่อประโยชน์ในการยอมความในคดีการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือศาล แล้วแต่กรณี อาจตั้งผู้ประนีประนอมประกอบด้วยบุคคลหรือคณะบุคคล ซึ่งเป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความหรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือศาลเห็นสมควร เพื่อให้คำปรึกษา หรือช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกัน หรืออาจมอบหมายให้หรือมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลใดช่วยเหลือไกล่เกลี่ยให้อยอมความกันได้

ทอดทิ้ง การแสวงประโยชน์ การก่ออาชญากรรม การใช้สารเสพติด การค้าประเวณี ฯลฯ ประกอบกับ ผู้กระทำความรุนแรงส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย ขณะที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงส่วนใหญ่เป็นเด็กและผู้หญิง ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ต้อยกว่าหรืออยู่ในสถานะพึ่งพิงทางเศรษฐกิจ อาจทำให้ไม่สามารถหาทางออก หรือจัดการปัญหาได้ด้วยตนเอง จำเป็นต้องขอรับความช่วยเหลือจากภายนอก เช่น หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน รวมทั้งความช่วยเหลือจากคนในสังคม

อย่างไรก็ตาม การที่คนในสังคมมักมองว่าปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องส่วนตัว ที่บุคคลภายนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือก้าวล่วงเรื่องภายในครอบครัวของผู้อื่น ทำให้ผู้พบเห็น เหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว เช่น ญาติ เพื่อนบ้าน คนในชุมชน ฯลฯ ไม่กล้าเข้าไปช่วยเหลือหรือ แจ้งเหตุต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แม้กระทั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่น หรือผู้นำชุมชนก็มัก เพิกเฉยหรือไม่ให้ความสำคัญ หากสังคมเคยชินและยอมรับความรุนแรงลักษณะเช่นนี้ต่อไป จะทำให้ ความรุนแรงในครอบครัวมีแนวโน้มที่จะเกิดซ้ำ ทวีความรุนแรง และกระจายวงกว้างมากยิ่งขึ้น จำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติหรือเจตคติของคนในสังคมให้ตระหนักว่า ความรุนแรงในครอบครัว ไม่ใช่เรื่องส่วนตัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่เป็นปัญหาสังคมที่ส่งผลกระทบและสร้างความเสียหายต่อ สถาบันครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ทุกภาคส่วนจึงต้องร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ ไม่นิ่งเฉย และมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง ป้องกัน สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ปลอดภัยสำหรับทุกคน

๓.๔.๕ ปัญหาผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่กล้าเปิดเผยข้อมูล เพื่อขอความช่วยเหลือหรือขอให้ดำเนินคดีตามกฎหมาย

ข้อมูลความรุนแรงในครอบครัวไม่ถูกนำเข้าสู่ระบบการร้องเรียน การรวบรวม ข้อมูลเชิงสถิติ และการดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากปัญหาความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศ โดยเฉพาะอำนาจเพศชายเป็นใหญ่ที่ยังรากลึกอยู่ในพื้นฐานของสังคม การเลียดู และทัศนคติ ทำให้สังคมส่วนใหญ่ยังยอมรับการใช้กำลังของผู้ชาย ขณะที่ผู้หญิงบางส่วน ก็ไม่ตระหนักถึงคุณค่าในตัวเอง ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวส่วนมากจะมองว่าเป็นเรื่อง ภายในครอบครัว ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวถูกมองว่าเป็นพื้นที่ส่วนตัว (private sphere) คนนอก หรือหน่วยงานสาธารณะ เช่น หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ชุมชน หรือเพื่อนบ้านไม่มีสิทธิเข้าไป จัดการ^๔ ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยเฉพาะผู้หญิง จึงไม่กล้าลุกขึ้นมาบอกเล่าเรื่องราว ให้บุคคลภายนอกรับรู้ หรือเปิดเผยข้อมูลเพื่อปกป้องสิทธิของตนเอง เพราะเกรงว่าอาจทำให้ตนเอง ครอบครัว และบุคคลใกล้ชิดได้รับความอับอายหรือเสื่อมเสียชื่อเสียงรวมทั้งต้องการรักษาสถานภาพที่ดี ของครอบครัวต่อไป ทั้งยังกังวลว่าจะถูกละเมิดซ้ำจากการปฏิบัติหน้าที่โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ปัญหา

/ดังกล่าวจึง...

^๔“บทเรียนชีวิตคู่” เรียบเรียงจาก รายงานวิจัยการดำเนินคดีหญิงฆ่าสามี อันสืบเนื่องมาจากความรุนแรง ในครอบครัว โดย พวงทอง เครือมั่งกร และคณะ หน่วยจัดการความรู้ความรุนแรงในครอบครัว คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาล รามาธิบดี. นกามน รุ่งวิฑู. ๒๕๕๔. โครงการสุขภาวะผู้หญิง มูลนิธิผู้หญิง. โรงพิมพ์เดือนตุลา

ดังกล่าวจึงไม่ได้รับการป้องกันและแก้ไขอย่างจริงจัง และอาจก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น ปัญหา ด้านสุขภาพจิต ภาวะซึมเศร้า โรคเครียดหลังจากที่เผชิญกับเหตุการณ์ร้ายแรง (Post-Traumatic Stress Disorder: PTSD) ความพยายามฆ่าตัวตาย โดยเฉพาะปัญหาหญิงที่ฆ่าสามีเนื่องจากความกดดันและความคับแค้นใจหลังจากเป็นผู้ถูกระทำติดต่อกันเป็นเวลานาน (Battered Woman Syndrome)

ด้วยเหตุนี้ จึงต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัวตระหนักในสิทธิของตน เพื่อเพิ่มโอกาสในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และช่วยให้ผู้ถูกระทำ ด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับการบำบัด รักษา และเยียวยาความเสียหายทั้งร่างกายและจิตใจ จนสามารถก้าวข้ามความเจ็บปวดและประสบการณ์ที่เลวร้ายเพื่อยืนหยัดในสังคมต่อไปได้อย่างเข้มแข็ง

๓.๔.๖ ปัญหาเฉพาะของแต่ละพื้นที่

การป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวยังประสบกับข้อจำกัด อื่น ๆ โดยเฉพาะปัญหาเฉพาะของแต่ละพื้นที่ เช่น พื้นที่นิคมอุตสาหกรรม ซึ่งมีประชากรแฝงจำนวนมาก ทำให้ไม่ทราบพื้นฐานครอบครัว ปัญหาโดยรวม และวิถีการใช้ชีวิตของแต่ละครอบครัว การตรวจสอบ ชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรแฝงจึงทำได้ไม่ทั่วถึง เป็นต้น

ดังนั้น จึงเห็นควรให้มีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครอง สิทธิมนุษยชน และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด เพื่อให้ สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรง ในครอบครัวให้มีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

๔. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในคราวประชุมด้าน การคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓๐/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖ จึงมีมติให้มี ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอแนะในการ แก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบ มาตรา ๔๒ ดังต่อไปนี้

๔.๑ ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๔.๑.๑ ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จัดอบรมให้ความรู้ แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัว โดยเฉพาะการออก คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็น การชั่วคราว ตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว เพื่อป้องกัน ยับยั้ง และแก้ไขปัญหาค ให้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น

/๔.๑.๒ ให้กระทรวง...

๔.๑.๒ ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทย ร่วมกันดำเนินการ ดังนี้

๑) จัดสรรอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่และบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้เพียงพอ รวมทั้งพัฒนาระบบงานและปรับปรุงฐานข้อมูลความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และบุคคลในครอบครัว โดยบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างกลไกที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งในระดับส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่นหรือชุมชน ซึ่งอาจกำหนดให้กระทรวง พม. เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนผ่านกลไก ศพค. และ ศปก.ต. โดยมีศูนย์ช่วยเหลือสังคมและสายด่วน ๑๓๐๐ เป็นกลไกหลักในการเชื่อมโยงหรือประสานข้อมูลกับกลไกอื่น ๆ ในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เช่น บ้านพักเด็กและครอบครัว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน อสม. อพม. คณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น เพื่อช่วยเหลือคุ้มครอง ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอย่างรวดเร็วและเป็นระบบ

๒) ร่วมกันสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวที่มีความเสี่ยงที่จะเกิดความรุนแรง โดยเฉพาะครอบครัวที่มีบุคคลมีประวัติใช้สารเสพติด เป็นผู้มีปัญหาสุขภาพจิต มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ หรือเคยมีประวัติใช้ความรุนแรง เป็นต้น โดยมอบหมายให้ผู้นำชุมชน อสม. และ อพม. ร่วมกันสำรวจ ข้อมูลภายในชุมชนของตนเอง และรายงานข้อมูลดังกล่าวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ สำหรับป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างทัน่วงที

๓) จัดอบรมให้ความรู้และพัฒนาทักษะในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ความรุนแรงในครอบครัวแก่ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. และ อพม. โดยกำหนดมาตรการคุ้มครอง ป้องกัน และเยียวยาความเสี่ยงจากการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเสริมสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

๔) สร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติ คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ กลไกป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรง ในครอบครัว และแนวทางปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงานของหน่วยงานในการช่วยเหลือคุ้มครอง ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ เพื่อบูรณาการการทำงาน ร่วมกันทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ช่องทางการประสานข้อมูลความรุนแรง ในครอบครัวให้แก่ประชาชน ผ่านสื่อที่ชัดเจนและเข้าถึงได้ง่าย เช่น สื่อสังคมออนไลน์ วิทยุชุมชน เสียง ตามสายภายในหมู่บ้าน คู่มือ เอกสาร แผ่นพับ ฯลฯ

๔.๑.๓ ให้กระทรวงสาธารณสุขดำเนินการ ดังนี้

๑) พัฒนาระบบงานและการบริการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เช่น การจัดให้มีระบบคัดกรองความเสี่ยงความรุนแรงในครอบครัวแก่ผู้เข้ารับ บริการในศูนย์พึ่งได้ทุกแห่งทั่วประเทศเพื่อประสานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยควรประเมิน ความรุนแรงจากลักษณะของการทำร้าย ระดับความถี่ของความรุนแรง ความสามารถในการปกป้อง

/ตนเองและ...

ตนเองและภาวะพึ่งพิงของผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง การจัดเก็บข้อมูลหลักฐานทางการแพทย์ พร้อมประวัติของผู้ป่วยกรณีสงสัยว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวให้ละเอียด ครบถ้วน เป็นระบบ และมีมาตรฐานเดียวกัน โดยคำนึงถึงสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒

๒) จัดอบรมพัฒนาศักยภาพและซักซ้อมแนวปฏิบัติตามมาตรฐานในกระบวนการปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือคุ้มครองผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวให้แก่บุคลากรด้าน สาธารณสุข โดยเฉพาะผู้ปฏิบัติงานของศูนย์พึ่งได้ และ อสม. เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้และทักษะ ที่จำเป็น รวมทั้งพัฒนาทัศนคติ อารมณ์ และจิตใจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้การให้คำปรึกษา แนะนำและความช่วยเหลือเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๔.๑.๔ ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติปรับปรุงระเบียบและแนวทางการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับกรณีการสอบสวนคดีความรุนแรงในครอบครัวให้มีรูปแบบและขั้นตอนที่ชัดเจน เป็นระบบ และมีมาตรฐานเดียวกัน ทั้งในส่วนของการแจ้งสิทธิตามกฎหมาย การประกันตัว การร้องขอให้บุคคลที่สาม เข้าร่วมการสอบสวน การขอพบทนายความ การรับฟังพยานแวดล้อม พยานบุคคล หรือพยานเอกสาร ที่เกี่ยวข้อง และการประสานข้อมูลเบื้องต้นไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครอง ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ และศูนย์ปฏิบัติการป้องกันการกระทำ ความรุนแรง ในครอบครัวที่อยู่ในพื้นที่ที่รับผิดชอบ อีกทั้งควรเพิ่มจำนวนพนักงานสอบสวนหญิงและจัดอบรม เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่เป็นมิตรในการดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัวให้แก่ พนักงานสอบสวนอย่างต่อเนื่อง

๔.๒ ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด เพื่อให้ สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

ในระหว่างการศึกษาทบทวนและประเมินผลในภาพรวมของการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวทั้งสองฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำ ด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบัน ครอบครัว พ.ศ. ๒๕๖๒ นั้น ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์แก้ไขปรับปรุง พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยเฉพาะประเด็น ดังนี้

๔.๒.๑ การพัฒนาระบบงานของกลไกป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัว และกลไกส่งเสริมการพัฒนาสถาบันครอบครัว ทั้งในระดับส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่นหรือชุมชน ให้มีความเข้มแข็งและบูรณาการการทำงานร่วมกันในทุกมิติ เช่น การเชื่อมโยงฐานข้อมูล การเฝ้าระวัง การรับแจ้งเหตุ การระงับเหตุ การประสานส่งต่อ การให้ความช่วยเหลือ การคุ้มครองผู้เสียหาย การแก้ไข ปัญหา การดำเนินคดี และการเยียวยาฟื้นฟูให้แก่ผู้กระทำและผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ฯลฯ

๔.๒.๒ การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวควบคู่ไปกับการรักษาความสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว

๔.๒.๓ การทบทวนบทบัญญัติที่กำหนดให้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิด
อันยอมความได้ ไม่ว่าการพิจารณาคดีดังกล่าวจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด เพื่อให้ผู้ถูกกระทำด้วย
ความรุนแรงในครอบครัวมีสิทธิได้รับความคุ้มครองและความช่วยเหลือจากรัฐอย่างเป็นธรรม รวดเร็ว
และเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์

นางปรีดา คงแป้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี

นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์

นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

